

м. Київ

УДК - 341:005.336.4

*Рекомендовано до публікації вченою радою
Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені
Бориса Грінченка (протокол № 9 від 24 грудня 2021 року).*

Сучасне право : міжнародний вимір і національний досвід : матеріали міжнародного круглого столу, 2 лист. 2021 р. / Київський університет імені Бориса Грінченка – Київ, 2021. - 254 с.

Матеріали
міжнародного круглого столу, організованого:

- Київським університетом імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)
- Європейським гуманітарним університетом (Вільнюс, Литва)
- Академією публічного управління Республіки Молдова (Кішінеу Республіка Молдова)
- Національним університетом політичних досліджень та державного управління (Букурешть, Румунія)
- Батумським державним університетом імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Редакційна колегія:

І.А. Грицяк

Л.О. Тимченко

І.В. Братко

В.М. Яблонський

Матеріали подані в авторській редакції.

*Редакційна колегія збірника не несе відповідальності за зміст тез доповіді
та може не поділяти думку автора.*

УДК - 341:005.336.4

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021

Зміст

Секція І. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО: ВІД ТЕОРЕТИЧНИХ НАПРАЦЮВАНЬ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ

Євтєєва Д., Борисов В. Щодо відмежування адміністративного правопорушення за ст. 44 КУпАП України від кримінального правопорушення за ст. 325 КК України у контексті запобігання поширенню інфекційним хворобам

Нашинець-Наумова А. Кіберпростір як невід’ємна частина сучасного світового суспільства

Партенадзе О., Власова Г. Компаративістський підхід у кримінальному праві та процесі (на прикладі деяких зарубіжних країн)

Смокіне А. Складнощі забезпечення прав людини на гідне життя в Республіці Молдова

Басиста І. Відновні практики у кримінальному процесуальному законодавстві: міжнародний досвід та національні надбання

Лапкін А. Досвід США щодо участі прокурора у кримінальному провадженні

Одайнік М. Боротьба з корупцією в сфері державних закупівель: порівняльний аналіз

Дульські С. Аспекти політичної культури в Республіці Молдова

Братко І. Сучасне порівняльне правознавство: тенденції та виклики

Задорожний Ю. Витоки формування системи права романо-германської правової сім’ї

Сергієнко Н. Завдання цивільного процесу за законодавством України та Німеччини: порівняльний аспект

Дульські І. Представницький мандат народного обранця, сутність і протиріччя

Чернега А. Державотворча роль принципу поділу державної влади в Конституції Пилипа Орлика 1710 року

Завидняк І. Напрями вдосконалення міжнародного співробітництва під час розслідування ухилень від оподаткування транснаціонального характеру

Секція II. ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Яблонський В. Пострадянський простір: «ідея» чи «місце місць»?

Давлетов О., Айяд Я. Зовнішня політика Королівства Йорданії (1990 – початок 2000-х рр.): Йордансько-Американський вектор

Люк Т. Гуманітарний чинник в сучасних міжнародних конфліктах

Пістракевич О. Інструменти боротьби з дезінформацією в ЄС

Брайчевська О., Слюсаренко І. Гуманітарна діяльність Норвегії в регіоні Сахель

Лісовська М. Туризм як інструмент публічної дипломатії (на прикладі Болгарії)

Кисельова М. Досвід міністерства транспорту США (DOT) у боротьбі із відволіканням під час керування транспортним засобом

Бессонова М., Бистра В. Врегулювання міграційних процесів в умовах пандемії (на прикладі США та Канади)

Ворошилова І., Савенко О. Роль медіа-фактору у формуванні іміджу держави

Шумська Т. Роль Гренландії у сучасній системі міжнародних відносин

Гаценко А. Пістракевич О. Впровадження стандартів НАТО в сфері інформаційної безпеки в контексті євроатлантичної інтеграції України

Секція III. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРАВО В СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЯХ

Грицяк І. Європейське інституційне право в міжнародно-правовій системі

Чеботарь С. Дотримання принципу Pacta Sunt Servanda у відносинах Російської Федерації з Республікою Молдова і Україною

Вашкевич О. Peaceful and non-peaceful assemblies: what is covered by guarantees of Article 11 of ECHR

Шамраєва В. Політика санкцій у рамках реалізації безпекової політики ЄС

Буличева Н., Буличев А. Аналіз європейського досвіду державного регулювання господарської діяльності та можливість його використання в Україні

Хатнюк Н. Актуальні питання міжнародних приватних правовідносин

9. Update of the EU Best Practices for the effective implementation of restrictive measures, 7383/1/15REV 1. Council of the European Union, Brussels, March, 24, 2015. URL: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7383-2015-REV-1/en/pdf>

Наталія Буличева
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

e-mail: n.bulycheva@kubg.edu.ua

Андрій Буличев
Державний науково-дослідний інститут МВС України
м. Київ, Україна

e-mail: bulycheva@ukr.net

Analysis of the European experience of state regulation of economic activity and the possibility of its use in Ukraine

Аналіз європейського досвіду державного регулювання господарської діяльності та можливість його використання в Україні

У період євроінтеграційних процесів в Україні досить актуальним постає питання переймання ефективного досвіду країн з розвинутою ринковою економікою щодо державного регулювання виробничої сфери, у тому числі й державного регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання. Тому дослідження ефективних інструментів державного регулювання господарської діяльності у зарубіжних економічних системах має стати підґрунтям реформування вітчизняної системи регулювання економіки.

Метою роботи є дослідження європейського досвіду та специфіки державного регулювання господарської діяльності, а також визначення передумов впровадження такого досвіду у вітчизняних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Головним фактором економічної політики сучасної держави є державне регулювання економіки, в тому числі й державне регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Практика державного регулювання господарської діяльності в різних країнах світу не є однаковою, хоча найчастіше відбувається застосування подібних за змістом засобів для здійснення впливу на суб'єктів господарювання з метою подальшого сприяння розвитку економіки в цілому.

З метою визначення оптимального інструментарію державного впливу на сферу господарювання, державне регулювання господарської діяльності необхідно розглядати як певну систему, яка демонструє взаємодію державного управління з учасниками господарських

відносин. Саме наявність ефективних елементів державного регулювання господарської діяльності забезпечує сприятливі умови розвитку суб'єктів господарювання.

Об'єднуючою ознакою досвіду державного впливу на сферу господарювання у країнах з ринковою економікою є те, що вони спрямовані на створення ефективного середовища для розвитку малого і середнього підприємництва шляхом надання господарської самостійності та свободи дій у рамках закону. Однак інструменти і шляхи досягнення в цих країнах більш високого рівня розвитку малого бізнесу і ступеня його участі у забезпеченні конкурентоспроможності національних економік залежить від багатьох факторів, передусім, від історичного та економічного етапу суспільного розвитку тієї чи іншої держави. Спробуємо проаналізувати успішний досвід деяких з них задля виокремлення шляхів удосконалення засад державного впливу на сферу господарювання в Україні в нинішніх реаліях.

У країнах ЄС історично складалось так, що інтенсивність здійснення державного регулювання змінювалось: від повної відсутності регулювання та впливу з боку держави до масштабного та багатоаспектного регулювання економіки та господарської діяльності.

Важливим елементом регулювання в країнах ЄС є система державного прогнозування та планування, яке також поділяється на короткострокове (економічна тактика) та довгострокове (економічна стратегія). Система прогнозування та планування коригує ринкові процеси, спрямовує діяльність суб'єктів ринку у ті сфери, які визначені державою як пріоритетні, прискорюючи або гальмуючи тенденції розвитку певних сфер економіки.

Розглянемо міжнародний досвід державного регулювання господарської діяльності на прикладі деяких країн Західної Європи.

Так, у Швеції державне регулювання розвитку національної економіки передбачає поєднання інтересів монополій, а також профспілок та уряду. Саме через відкритий діалог відбувається збирання інформації, перевірка прогнозів, запровадження проектів з оптимальним співвідношенням національних доходів та витрат.

У Голландії більшого застосування зазнало короткострокове планування розвитку. Основою виступають поєднання економічного прогнозування з щорічними поточними програмами, на які спрямовано державний бюджет.

Після вступу Бельгії до ЄС економічна політика держави була дещо скорегована, вона доповнилась такими засобами регулювання як: державні гарантії та кредити, інвестиційні стимули, податкові пільги, а також почала застосовуватися система державного планування розвитку економіки.

В Італії державні органи управління акцентують увагу на здійснення регулювання діяльності тих підприємств, в яких безпосередньо або опосередковано держава має контрольний

інтерес. Значний вплив здійснюється на банківську сферу, транспорт, комунікації, енергетику, машинобудування, використовується державне інвестування та програми допомоги.

Для Фінляндії характерний високий рівень державного регулювання економіки і вагома роль держави у підприємницькій діяльності. Державні і напівдержавні компанії становлять 14 % загальної кількості великих промислових компаній країни. Вони забезпечують 35 % загального продажу, виконують 30 % обсягу експортних операцій, зосереджують на своїх виробництвах 25 % робочої сили. У складі заходів державного регулювання значне місце посідає забезпечення здорової та дієвої конкуренції. Цими питаннями займається Рада з вивчення конкуренції при Міністерстві торгівлі і промисловості, Відомство з питань конкуренції, яким підпорядковуються губернські правління. Ці державні органи у своїй роботі керуються антимонопольним законодавством Фінляндії, мета якого – «захист здорової конкуренції» від практики необґрунтованих обмежень. У межах фінського законодавства діяльність фірм повністю незалежна. Держава визначає лише загальні умови діяльності компаній через законодавство, грошову і кредитну політику, валютний контроль, оподаткування, правила техніки безпеки, норми щодо захисту навколишнього середовища, стандарти тощо [3]. Варто відзначити ще один фактор успішного функціонування економіки Фінляндії – активність в освоєнні нових технологій, готовність до змін, високий освітній рівень населення і сприятливий діловий клімат для бізнесу[1].

У практиці державного регулювання країн Північної Європи заслуговує на увагу механізм регулювання природоохоронної діяльності, який найбільш відпрацьований у Данії. Інвестиції на охорону навколишнього середовища у цій країні становлять близько 7,5 % сукупних державних інвестицій, що дозволяє країні наблизитися до еталону екологічно цивілізованої держави. Державна політика Данії спрямована на сприяння розвитку екологічно чистих виробництв; розробку безвідходних технологій, утилізацію відходів виробництва, побуту; виробництво устаткування для охорони навколишнього середовища[3].

Дуже повчальною була політика виходу економіки Великої Британії із кризи за допомогою неоконсервативної моделі державного регулювання яка отримала назву «тетчеризм», від імені Маргарет Тетчер, глави уряду консерваторів із 1979 р. Нова економічна програма М. Тетчер ґрунтувалася на теорії економічного лібералізму і його сучасної модифікації – монетаризму. Тому уряд М. Тетчер виступив за вільне підприємництво, розширення особистої ініціативи і крайній індивідуалізм. Він спрямовував політику на скорочення витрат на соціальні потреби населення й оподаткування, здійснював приватизацію державних підприємств, не надавав субсидій збанкрутілим підприємствам, зменшував владу профспілок.

Англійські реформи охопили всі сфери господарського життя країни: обмежили профспілкові права на проведення страйків, у грошовій і банківській системах прийняли

монетаристську концепцію, що передбачала жорстке обмеження грошей в обігу, стимулювали розвиток приватного бізнесу й обмежили державне підприємництво, розширювали господарську самостійність і фінансову автономію державних компаній, здійснили податкову реформу, вживали антиінфляційні заходи. Важливий напрям реформи – курс на приватизацію, який значно обмежував державне підприємництво. За три роки (з серпня 1984 р. до травня 1987 р.) у приватну власність передали дев'ять найважливіших концернів, або близько 33 % усієї власності держави в промисловості, у тому числі телекомунікації та підприємства газової промисловості. Державні компанії вивели із зони сприятливого клімату, який раніше підтримував уряд. Тепер вони мали виживати в умовах конкуренції, а ціни на вироблені ними товари і послуги не підтримували спеціальними заходами – їх повністю визначали умови ринкової конкуренції. Конкуренція і страх банкрутства спонукали державні компанії до підвищення ефективності, відносини з державою вони формували на основі контрактів[2]. На сьогодні Велика Британія, незважаючи на вихід зі складу Європейського Союзу, одна з найбільш економічно високорозвинених країн світу.

Висновки. Таким чином слід зазначити, що досвід розвинутих європейських країн є дуже багатим, різноманітним, і його слід враховувати при формуванні власної економічної політики, вдосконаленні засобів і форм державного впливу та регулювання господарською діяльністю.

Вивчивши міжнародний досвід, практики державного регулювання економіки, в тому числі й державного регулювання господарської діяльності суб'єктів господарювання у країнах Західної Європи, ми можемо виділити такі складові успіху: здатність економіки держави трансформуватися і пристосовуватися до нових соціально-економічних умов; поєднання інтересів монополій, профспілок та уряду; поєднання економічного прогнозування з щорічними поточними програмами, на які спрямовано державний бюджет; відкритість економічного сектора, політична стабільність, надійність телекомунікацій, а також високий рівень взаємодії між підприємствами, науково-технічними центрами та закладами вищої освіти; удосконалення заходів державного регулювання задля забезпечення здорової та дієвої конкуренції; впровадження в економіку країни різних інноваційних технологій (у сферах мікроелектроніки, біотехнології тощо); збільшення значущості сфери послуг. Держава має спрямувати свої зусилля на зменшення впливу на приватні компанії, регулювати лише загальні умови діяльності фірми через законодавство, грошову і кредитну політику, валютний контроль, оподаткування, правила техніки безпеки, регулювання природоохоронної діяльності, сприяння розвитку екологічно чистих виробництв, розробці безвідходних технологій, утилізації відходів виробництва, виробництву устаткування для охорони навколишнього середовища тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Топ-19 економічно розвинутих країн світу. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-top-19-ekonomicheski-razvityx-stran-mira> (дата звернення: 28.09.2021).

2. Історія економіки та економічної думки. URL: https://pidru4niki.com/1280071742340/politekonomiya/velika_britaniya_politika_derzhavnogo_regulyuvannya (дата звернення: 28.09.2021).

3. Швайка Л.А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. Київ: Знання, 2006. 435 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-4117.html> (дата звернення: 28.09.2021).

Олександр Москаленко,
Європейський гуманітарний університет,
м. Вільнюс, Литва

alexan4001@ukr.net

The EU normative Power – the case of Ukraine

«Нормативна сила» Європа – справа України

Із закінченням Холодної війни, та початком трансформації ЄС із регіональної економічної організації в учасника глобальних політичних процесів, специфічні риси зовнішньої політики ЄС залишаються одним із головних аспектів сучасних європейських студій. Більш того, успішна трансформація пост-комуністичних країн Східної та Центральної Європи в 1990-2000 роках, та специфічний «порядок денний», який став постійним у відносинах ЄС із третіми країнами вже с середини 1990-х років, дав підстави говорити про особливість ЄС як учасника міжнародних відносин.

Приймаючи до уваги доволі специфічну внутрішню структуру ЄС та його вкрай обмежені військові можливості, в рамках академічних дебатів з'явилась низка теорії щодо пояснення специфіки зовнішньополітичних відносин ЄС. Зокрема мова йде про такі концепції, як «цивільної сили» [21], «м'якої сили» [15], або ж концепції «зовнішнього управління ЄС» [23] та «демократичної кондиціональності» [22; 8]. Концепція «Нормативної Сили Європи» [14] є однією із зазначених теорій та на сьогодні залишається однією із головних моделей, що пояснюють специфіку зовнішньої політики ЄС. Варто окремо вказати, що концепція «Нормативної Сили Європи» покладалась на ідеї І. Канта щодо вічного миру шляхом зовнішньої промоції ліберальних цінностей, що було покладено в основу політичної ідентичності ЄС [24].

З іншого боку, необхідно зазначити, що теорія Нормативної Сили отримала низку критичних зауважень, в тому числі і за концептуальну слабкість [20], та обмежену сферу використання [2]. Більш того, значна кількість досліджень вказувала на те, що концепція Нормативної Сили – це концепція, яка детермінована власними економічними та політичними інтересами ЄС [7], і, відповідно, концепція, яка маскує політику ЄС у власних інтересах ідеалістичними поривами та філософськими концептами [9]. Відносини ЄС із Україною